

Vlaanderen
is materiaalbewust

NIEUWE TOEPASSING BOUWKUNDIG BODEMGEBRUIK VORMVAST PRODUCT

CODE VAN GOEDE PRAKTIJK
REGELING VOOR GEBRUIK VAN BODEMMATERIALEN

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

WWW.OVAM.BE

NIEUWE TOEPASSING BOUWKUNDIG BODEMGEBRUIK VORMVAST PRODUCT

Code van goede praktijk
Regeling voor gebruik van bodemmaterialen
20.12.2018

DOCUMENTBESCHRIJVING

1 <i>Titel van publicatie:</i> Nieuwe toepassing voor bouwkundig bodemgebruik en gebruik in een vormvast product	2 <i>Verantwoordelijke Uitgever:</i> OVAM
3 <i>Wettelijk Depot nummer:</i> D/2018/5024/16	4 <i>Trefwoorden:</i> Bodemmaterialen, uitgegraven bodem, bagger- en ruimingsspecie, bentonietslib, bouwkundige toepassing, gebruik in vormvast product
5 <i>Samenvatting:</i> Deze code van goede praktijk geeft de richtlijnen voor de bepaling van nieuwe toepassingen voor bouwkundig bodemgebruik en gebruik in een vormvast product	
6 <i>Aantal bladzijden:</i> 9	7 <i>Aantal tabellen en figuren:</i> /
8 <i>Datum publicatie:</i> 20 december 2018	9 <i>Prijs:</i> /
10 <i>Begeleidingsgroep en/of auteur:</i> OVAM, Grondbank vzw, Grondwijzer vzw	11 <i>Contactpersonen:</i> Dirk Dedecker
12 <i>Andere titels over dit onderwerp:</i> / xxxx	

U hebt het recht deze brochure te downloaden, te printen en digitaal te verspreiden. U hebt niet het recht deze aan te passen of voor commerciële doeleinden te gebruiken.

De meeste OVAM-publicaties kunt u raadplegen en/of downloaden op de OVAM-website:

<http://www.ovam.be>

INHOUD

1	Algemeen	5
2	Randvoorwaarden van bouwkundig bodemgebruik.....	5
3	Technische voorwaarden voor de toepassing	7
4	Aanvraagprocedure.....	8
5	Behandeling van de aanvraag	8

1 ALGEMEEN

In artikel 158, 1° van het VLAREBO wordt 'bouwkundig bodemgebruik' omschreven als niet-vormvast gebruik van bodemmaterialen in een waterwerk, dijklichaam, wegebouwkundig werk, bouwwerk en elk ander niet-vormvast gebruik van bodemmaterialen waarin een duidelijk onderscheid bestaat tussen de functie van de bodemmaterialen en de functie van de onderliggende of omringende bodem. Het gebruik van bodemmaterialen in een vormvast product is het gebruik van bodemmaterialen als grondstof in een product dat vormvast is gemaakt door middel van bindmiddelen of thermische processen

Artikel 171 van het VLAREBO bepaalt dat de minister, op voorstel van de OVAM, een lijst vaststelt van toepassingen waarin bodemmaterialen voor bouwkundig bodemgebruik en in een vormvast product kunnen worden gebruikt.

Bij de afweging of bodemmaterialen in aanmerking komen voor bouwkundig bodemgebruik of gebruik in een vormvast product, wordt rekening gehouden met het geheel van constructieonderdelen die zowel milieuhygiënisch als bouwtechnisch de duurzaamheid van de constructie bepalen. Hiertoe behoren alle wezenlijke en noodzakelijke bestanddelen van de constructie zelf die gerealiseerd wordt, en ook alle onderdelen die bijdragen tot de realisatie en de bescherming van infrastructuuronderdelen tijdens en na de opbouw van de constructie.

De lijst van toepassingen voor bouwkundig bodemgebruik schept duidelijkheid voor de uitvoerende aannemers. De lijst met toepassingen voor bouwkundig bodemgebruik en gebruik in een vormvast product voorziet alle gangbare toepassingen van het gebruik van bodemmaterialen voor bouwkundig bodemgebruik of voor gebruik in een vormvast product.

De ervaring heeft echter geleerd dat het niet mogelijk is om alle mogelijke gevallen te voorzien in deze lijst. Artikel 171, derde lid, van het VLAREBO maakt het mogelijk dat bepaalde gevallen buiten de lijst toch in aanmerking kunnen komen als toepassing voor bouwkundig bodemgebruik of gebruik in een vormvast product. Het is echter zeer belangrijk dat een objectieve en helder beschreven procedure wordt vastgelegd om nieuwe toepassingen te valideren. De instructies voor de diverse uitvoerders moeten eenduidig zijn, zodat voor iedereen een gelijk speelveld behouden blijft. De technische bepalingen en de procedure zijn verder uitgewerkt in de code van goede praktijk.

2 RANDVOORWAARDEN VAN BOUWKUNDIG BODEMGEBRUIK

De bodem is de bovenste laag van de aardkorst. De definitie in de bodemkunde is echter specifiek, namelijk die laag van de aardkorst die door planten geworteld wordt (de rhizosfeer), of waarin zich bodemvormende processen afspelen (natuurlijke processen en de werking van ecosystemen). Volgens deze definitie maakt vast

gesteente geen onderdeel uit van de bodem. De bodemvormende processen veroorzaken veranderingen in de samenstelling van de bodem, die onder andere zichtbaar worden in de vorming van bodemhorizonten. De termen bodem en grond worden in de volksmond vaak door elkaar heen gebruikt, maar de laatste heeft een ruimere betekenis. De mens maakt op veel verschillende manieren gebruik van bodemfuncties.

De onderbouwing van het begrip bouwkundig bodemgebruik baseert zich op de milieuhygiënische kwaliteit, en milieuhygiënische functie (= afgeschermd toepassing) en niet zozeer op bouwtechnische eisen voor de gebruikte bodemmaterialen. Voor bouwkundig bodemgebruik staat de functie centraal. De functie bepaalt de gebruiksvoorwaarden van de bodemmaterialen. In de praktijk betekent dit dat een civieltechnische, bouwtechnische of geluidstechnische onderbouwing beschikbaar is. De draagkracht van de bodem onder de constructies is een onvoldoende voorwaarde om af te wijken van algemene functie van de ondergrond als bodem.

Het gebruik van bodemmaterialen die voldoen aan de voorwaarden voor bouwkundig bodemgebruik in een bouwwerk/constructie of voor gebruik in een vormvast product is toegestaan in de constructieonderdelen die zowel milieuhygiënisch, als bouwtechnisch de duurzaamheid van het bouwwerk realiseren. Hiertoe behoren alle wezenlijke en noodzakelijke bestanddelen van de constructie die gerealiseerd wordt.

De bodemmaterialen die voor bouwkundig bodemgebruik of in een vormvast product worden gebruikt, moeten een bouwtechnische functie vervullen. Of het al of niet over een bouwtechnische functie gaat wordt aangegeven op de bouwtechnische plannen die daarbij een duidelijk onderscheid moeten maken tussen de bouwtechnische constructie en de onderliggende of omringende bodem. Het bouwkundig bodemgebruik wordt gekarakteriseerd door de functionaliteit van de toepassing.

Het gebruik van bodemmaterialen voor bouwkundig bodemgebruik is mogelijk voor zover er voor de toepassing geen grotere hoeveelheid bodemmateriaal wordt gebruikt dan volgens gangbare maatstaven nodig is. De toepassing is volgens gangbare maatstaven nodig op de plaats of onder de omstandigheden waar ze wordt opgebouwd. De vraag of toepassingen 'functioneel' zijn, wordt dus bepaald door ruimtelijke plannen en de omgevingsvergunning.

Het bouwwerk, de constructie of het vormvast product moet bij gebruik op of in de bodem, fysisch of planmatig te onderscheiden zijn van de bodem.

De bodemmaterialen die voldoen voor bouwkundig bodemgebruik in de toepassing worden steeds afgedekt. Dit gebeurt ofwel met bodemmaterialen die voldoen aan de voorwaarden voor het gebruik als bodem, ofwel door een specifieke omhulling/verharding.

Bij gebruik op of in de bodem is een bouwkundige toepassing fysisch of planmatig te onderscheiden van de onderliggende of omringende bodem. De toepassing is zodanig uitgevoerd dat de bodemmaterialen terugneembaar zijn als de toepassing haar functie verliest.

Wanneer de niet vormvaste bodemmaterialen hun functie in de bouwkundige toepassing verliezen, zijn ze terug inzetbaar onder de vorm van bodematerialen. Wanneer het vormvaste product zijn functie verliest is het enkel terug inzetbaar als in de materiaalkringloop nadat ze van hun statuut van bouw- en sloopafval ontdaan zijn.

De definities van bouwkundig bodemgebruik en vormvast product bepalen de voorwaarden voor gebruik van de bodematerialen. Behalve de afwezigheid van ongunstige effecten op milieu en menselijke gezondheid is het rechtmatig gebruik een belangrijke voorwaarde. Deze eis wordt omschreven door het voldoen aan de technische voorschriften voor de specifieke doelen en aan de voor producten geldende wetgeving en normen.

De criteria voor gebruik van bodematerialen die voldoen voor gebruik voor bouwkundig bodemgebruik zijn op dezelfde basis onderbouwd als de criteria voor het gebruik van grondstoffen als bouwstof. Indien materialen in aanmerking komen voor gebruik als bouwstof in een welbepaalde toepassing, moeten bodematerialen die voldoet aan dezelfde voorwaarden, eveneens kunnen gebruikt worden in die toepassing.

3 TECHNISCHE VOORWAARDEN VOOR DE TOEPASSING

De toepassing waarvoor voorgesteld wordt om bodematerialen te gebruiken die voldoen voor bouwkundig bodemgebruik of gebruik in een vormvast product moeten cumulatief aan volgende voorwaarden voldoen:

- duidelijk te onderscheiden functie van de onderliggende en omringende bodem:
  - te evalueren op basis van de situatie na realisatie van de werken;
  - te motiveren op basis van besteisen (verschillende geotechnische eisen t.o.v. onderliggende en omliggende grond);
  - rekening houdende met andere materialen die toegepast worden (toepassing onder de verharding of onder steenslagfundering?);
- functioneel karakter van de laag zelf:
  - functie van de laag is planmatig terug te vinden op ontwerp- en uitvoeringsplannen, ... en is duidelijk afgebakend (horizontaal en verticaal);
  - de toepassing is nodig in de plaats waar deze plaatsvindt, of onder de omstandigheden waarin deze plaatsvindt => aantoonbaar via bvb. omgevingsvergunning met stedenbouwkundig karakter (geen geluidsbermen tussen landbouwvelden);
  - er wordt geen grotere dikte toegepast dan volgens gangbare maatstaven nodig is voor het functioneren van de toepassing
- terugneembaarheid (tweede leven):
  - als de toepassing (het bouwwerk, weg- of waterbouwkundig werk) zijn functionaliteit verliest en verwijderd wordt, moet ook de laag bouwkundig bodemgebruik verwijderd kunnen worden, tenzij deze in een nieuwe toepassing een gelijkaardige bouwtechnische functie vervult, inherent verbonden aan het feit dat die lagen op plan aangeduid moeten staan en deze info behouden blijft.
- onderbouwing van de bouwtechnische eisen van betreffende toepassing volgens:

- de geharmoniseerde Europese normen zoals NBN EN 13242, NBN EN 12620,...;
- de standaardbestekken gepubliceerd door het Vlaams Gewest (SB 250 voor de Wegenbouw, SB 230 voor de Waterbouwkundige werken, ...);
- gestandaardiseerde technische specificaties van een onafhankelijke instelling (OCW, WTCB, VITO,...);
- andere bijkomende technische voorschriften, opgelegd door de initiatiefnemer grondwerken op het ontvangende terrein.

4 AANVRAAGPROCEDURE

De aanvraag voor de nieuwe toepassing vormt onderdeel van de procedure voor de aanvraag van een grondverzetstoelating. Bij de aanvraag van de grondverzetstoelating voegt de uitvoerder van de werken van de bouwkundige toepassing de stukken toe die zijn aanvraag onderbouwen.

De onderbouwing met een korte beschrijving van de toepassing (incl. niveau TAW, dikte toepassing, ..) en de verwijzing naar de ontwerp- en uitvoeringsplannen en de omgevingsvergunning de moet aantonen dat aan de hogergenoemde voorwaarden wordt voldaan.

De uitvoerder beschikt over het akkoord van de eindgebruiker voor het gebruik van de bodemmaterialen in de bouwkundige toepassing of in het vormvast product.

5 BEHANDELING VAN DE AANVRAAG

De erkende bodembeheerorganisatie gaat na of de voorgestelde toepassing in overeenstemming is met de voorwaarden voor een toepassing die geschikt is voor het gebruik van bodemmaterialen die voldoen voor bouwkundig bodemgebruik of gebruik in een vormvast product. De overeenstemming wordt nagegaan door nazicht van de bestekbepalingen, ontwerp- en uitvoeringsplannen, vergunningsaanvraag,...

Volgende elementen worden nagekeken:

- is de toepassing te onderscheiden van de bodem (horizontaal en verticaal): d.m.v. ontwerpplannen- of uitvoeringsplannen, die de functie van de laag bouwkundig bodemgebruik planmatig aangeven (o.a. niveau TAW, dikte toepassing, ..);
- wordt het functioneel karakter van de toepassing aangetoond via de bestekbepalingen, ontwerpplannen, vergunningsaanvraag, ...;
- zijn de bodemmaterialen van de toepassing terugneembaar in een tweede leven;
- Is het gebruik van de bodemmaterialen in de bouwkundige toepassing onderbouwd met bouwtechnische eisen van betreffende toepassing.

De behandelende erkende bodembeheerorganisatie adviseert de OVAM over het bouwkundig karakter van de toepassing.

In overleg met de erkende bodembeheerorganisaties aanvaardt of verwerpt de OVAM de aangevraagde toepassing voor het gebruik van bodemmaterialen voor bouwkundig bodemgebruik of in een vormvast product. Bij aanvaarding levert de erkende bodembeheerorganisatie de grondverzetstoelating af.

Na aanvaarding van de nieuwe toepassing wordt het gebruik van bodemmaterialen voor bouwkundig bodemgebruik of gebruik in een vormvast product gepubliceerd op de website van de OVAM.